

Nem vagyok kikerics

Eörsi István kötetéről

Eörsi István verseskötete címdoldalán a harsányságot elkerülendő, harsányan hirdeti magáról, hogy „Nem vagyok kikerics”. S ha ezt ő mondja, feltétlenül el kell hinnünk neki. Ám jószerével ez az egyetlen információ, amit az olvasó ilyen könnyedén, készre csomagolva kap meg a költőtől, mert a verseket olvasva a legapróbb értelem-morzsaért is alaposan meg kell küzdenie. És hogy mennyire nem lesz könnyű dolga, azt már az emberi esendőséget jól mutató motto olvastán is sejtheti: „Ezentúl vigyázok, hogy ne hibázzak.”

Eörsi István *A kör*, a *Gobó monológjaiból*, *Leopold szakácskönyve*, *Szám és csik*, *Két oratórium* és *E. I. tündései és klapanciái* címek alá rendezi egy emberöltőnyi tapasztalás alapján írott költeményeit, amelyek gyakorta formai, gondolati játszódások. A sorokat persze ez esetben is áthatja egyfajta irónia, fanyar humor, s a költőtől nem idegenek a tartalomhoz illeszkedő formai próbálkozások sem. A kötetben a legkönnyedebbeknek talán a régi Gusztáv-rajzfilmek történeteit felidéző *Leopold szakácskönyve* című gyűjtés darabjai hatnak. Ezek a hétköznapi eseményeket groteszkül bemutató vers-egyperceseket nyugodtan nevezhetjük az emberi botorság iskolapéldáinak.

Eörsi életének egyik meghatározó élménye az 1956-os forradalom volt. Ennek emlékei hol ellenállhatatlanul törnek felszínre, hol pedig hatásaikban, az évek során sem fakuló képekben jelennek meg. A régi kötődések, az egyéni sorsok alakulása a későbbiek során is meghatározóvá válik. A költő csak egynémely, főként az ötve-

nes évek végén, a hatvanas évek elején írott verseinek keletkezési dátumát jegyzi, amelyek mellett jól megférnek az elmúlt időszak termésének darabjai is. Tán meglepő, de köztük mégsem érezni semmiféle egyenetlenséget, az összekötő kapcsot a társadalmi és egyéni tragédiákat egyaránt méltósággal elviselő költőember személye biztosítja. Jómagam a kötetből a *Szám és csik* összefoglaló cím alá rendezett verseket érzem a legegységesebbeknek; a *Különbség*, az *Áldozat* című költemények keserű rövidségükkel (mert az igazán világosan megértett dolgok kimondásához kevés szó is elég) konok elszánást, meg nem alkuvást, s ebből adódóan egyfajta erkölcsi fölényt is kifejeznek.

Eörsi István verseinek hangulatához a formai sokszínűség, a különösség is hozzátartozik. Ilyen a *Gobó monológjaiból* összeszedett szilánkok párhuzamos egymás mellé állítása, az oratórium műfajának egyéni adaptálása, sajátos tartalommal való megtöltése vagy a meglehetősen asszociatív címadás, amelyben a költő hol beéri a vers méhéből előrángatott, önmagukban semmit sem jelentő egyszavas címekkel, hol pedig olvasó-fárasztóan hosszú körmondatokat fogalmaz. Akárhogyan jár is el ezeknek az eszközöknek a felhasználásával, hatásnélküliségről semmi esetre sem beszélhetünk.

A költő kötetének címében tiltakozik az ellen, hogy bárki is kikericsnek nézze. Igaza van. A könyv belső borítóján értőn-szomorúan két szakállas kaktusz néz egymásra. Ez utóbbi sokkal jobban illik hozzá.

Gasparics Gyula